

GREGORY BATESON

Steps to an Ecology of Mind

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Gregory Bateson'ın 1972 tarihli kitabı tek çizgide yazılmış bir tez değil, antropoloji, psikiyatri, evrim, iletişim ve sibernetik üzerine yıllara yayılan denemelerin altı parçalı seçkisidir: metaloglar, antropolojide biçim ve örüntü, ilişkide patoloji, biyoloji ve evrim, epistemoloji ve ekoloji, zihin ekolojisinin krizi. Rehber bu parçalı yapıyı saklamaz.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Zihni kafatasının içine kapatmak yerine insan, ilişki, kültür, canlı ve çevre arasında dolaşan fark ve geri bildirim örüntüsü olarak gören; metaloglardan ekoloji krizine uzanan geniş seçkiyi sadeleştiren rehber.

Çifte bağ kavramı şizofreni için bugün tek ve yeterli tıbbi neden sayılmaz; aileyi suçlamak ciddi zarar vermiştir. Bateson'ın fikirleri tanı veya hızlı yaşam koçluğu değil, ilişki ve sistemlerdeki bağlamı görme araçları olarak sunulacaktır. 'Zihin doğadadır' sözü bilimsel ayrımları kaldıran büyümlü birlik değildir.

Termostat odanın sıcaklığını ölçer, ısıtıcıyı açar, oda ısınır, termostat yeni duruma göre kapatır. Komut tek yönde ilerlemez; sonuç dönüp nedeni değiştirir. Bateson zihnin en küçük örneğini nesnede değil, farkın dolaştığı bu devrede arar.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Çifte bağ çıkışı olmayan iletişim düğümüdür
02	Kitap bir yol değil basamaklar takımıdır	13	Alkolizmde benlik devrenin tamamı değildir
03	Metalog biçimi anlattığı sorunu canlandırır	14	Evrin doğrusal merdiven değil geri bildirim tarihidir
04	Düzenin çok, dağınıklığın sayısız yolu vardır	15	Zihnin birimi organizma-artı-çevredir
05	Bilgi fark yaratan farktır	16	Bilinçli amaç kısa yolu seçerken bütünü yaralayabilir
06	Bağlam mesajın ne olduğunu belirler	17	Bilgelik bildiğimizin sınırını devreye katmaktır
07	Şismogenez ilişkiyi giderek büyüten döngüdür	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Bali toplumu doruk yerine denge arar	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Sanatta zarafet bilinç ile bilinçdışını bağlar	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez	21	Bir cümlede kitabın özü
11	İkinci dereceden öğrenme karakter gibi görünür		

Kitap bir yol değil basamaklar takımıdır

Bateson farklı yıllarda yazdığı konuşma ve denemeleri, aynı örüntü düşüncesinin kültürden psikiyatriye, evrimden ekolojiye nasıl geçtiğini gösterecek biçimde toplar. Bu nokta atlanırsa fikir kolayca yanlış bir slogana dönüşür.

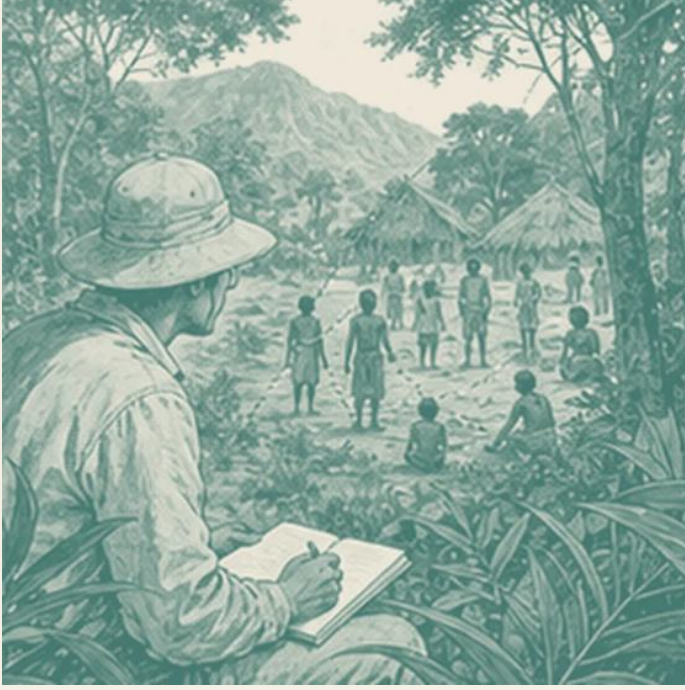
Okur bir bölümde babayla kızın oyunlu konuşmasını, ötekinde Bali törenini, sonra alkol bağımlılığı ve Yunus iletişimini görür. Gündelik ayrıntı, soyut düşüncenin hayata değdiği noktayı görünür kılar.

Alan değişir ama ilişki, fark, bağlam, geri bildirim ve öğrenme düzeyi soruları tekrar eder. Mekanizma aynı sonucu her yerde garanti etmez; bağlam onun gücünü artırır ya da azaltır.

Seçkiyi sonradan kusursuz kurulmuş tek sistem sanmak metinler arasındaki değişim ve gerilimi gizler. Geçmiş bugünün kopyası saymak kadar aralarında bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltır.

Bir kavramın üç ayrı alanda aynı kaldığı ve anlam değiştirdiği noktaları yan yana yazın. Seçkinin bütünlüğü tek doğrusal savdan değil aynı ilişkinin farklı alanlarda yeniden görülmesinden doğar. Bu soru, kitabın düşüncesini günlük bir alışkanlığa dönüştürebilir.

Metalog biçimi anlattığı sorunu canlandırır

Metalog yalnız bir konu hakkında konuşma değil, konuşmanın biçiminin de konuya örnek olduğu baba-kız diyalogudur. Mesele tek neden bulmak değil, sonucu üreten düzeni görebilmektir.

'Neden işler karışır?' diye soran kızın masadaki kâğıtları dağıtması, düzen ve dağınıklık konuşmasını bizzat dağınık hale getirir. Örnek kanıtın tamamı değildir; yine de iddianın nerede sınanacağını açık eder.

İçerik ile ilişki düzeyi aynı anda işler; okur cevabı değil düşünmenin hareketini izler. Aradaki basamakları atlamak etkileyici fakat boş bir sonuca yol açabilir.

Oyunlu biçim her kavramı açık kanıtla sonuçlandırmaz ve bazı okurlar için gereksiz bilmece yaratabilir. Sonraki araştırmalar ayrıntıyı değiştirse bile iyi soru yaşamaya devam edebilir.

Birine bir şeyi öğretirken kullandığınız yöntemin söylediğiniz değerle çelişip çelişmediğine bakın. Metalog cevap öğretmek kadar öğrenme ilişkisinin nasıl kurulduğunu gösterir. Böyle bir gözlem kavramın açıklayıcı mı, yalnız etkileyici mi olduğunu gösterir.

Düzenin çok, dağınıklığın sayısız yolu vardır

Bir masa belirli düzen kurallarından biriyle toplu görünür, dağınık görünmenin ise neredeyse sınırsız biçimi vardır; düzen açıklama ve enerji ister. Kavramın değeri, daha önce kopuk duran ayrıntıları aynı haritada buluşturmasındadır.

Çorapların çiftler halinde çekmecede durması tek plan ister, odanın her noktasına rastgele dağılması binlerce olasılıkla oluşur. Aynı kişiler başka kurallar içinde farklı davranınca açıklamanın yeri değişir.

Kısıt bazı seçenekleri eler, örüntü olasılık alanını daraltır ve bilgi bu farkta görünür. Bu hareketin kim tarafından başlatıldığı kadar kim tarafından sürdürüldüğü de önemlidir.

İnsan düzeni yalnız fiziksel entropiyle açıklanamaz; anlam ve kültürel beklenti hangi dizilişi düzen saydığımızı belirler. Güçlü ton, belirsizlik ve bağlam payını ortadan kaldırmaz.

Dağınık dediğiniz bir yerin gerçekten işlevsiz mi, yalnız sizin kuralınıza uymuyor mu olduğunu sorun. Düzen kısıtla oluşur; hangi kısıtın anlamlı olduğunu sistemin amacı ve katılımcıları belirler. Amaç düşünceyi insanlara etiket yapmak değil, görünmeyen koşulu fark etmektir.

Bilgi fark yaratan farktır

Bateson bilgiyi maddi nesne gibi değil, alıcı sistemde bir değişiklik üreten fark olarak tanımlar. Burada tanımdan çok, tanımın görmemizi sağladığı ilişki önemlidir.

Ağaç gövdesindeki halka orada durur; ormancı onu yaş ve kuraklık işareti olarak okuyabildiğinde fark kararını değiştirir. Bu olayın tersini düşünmek zorunlu olanla değişebilir olanı ayırmayı kolaylaştırır.

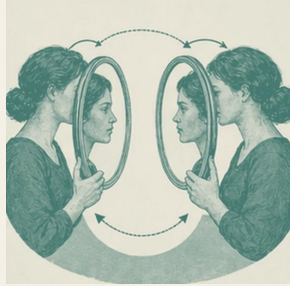
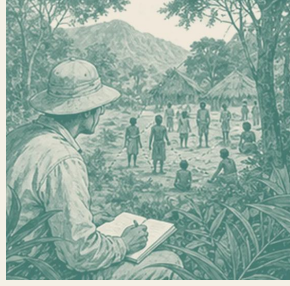
Dışarıdaki ayırım algılayan devreye girer, başka seçenekleri eler ve davranışta sonuç üretir. Süreç, büyük değişimin gündelik tekrarlarla nasıl kurulduğunu gösterir.

Her fark herkes için bilgi değildir; alıcının yapısı, sorusu ve hata payı belirleyicidir. Bu uyarı kavramı reddetmez; doğru ölçüde kullanmayı sağlar.

Bugün gördüğünüz bir verinin hangi kararı gerçekten değiştirdiğini, hangisinin yalnız gürültü olduğunu ayırın. Fark alıcıda davranış değiştirmiyorsa veri olabilir ama o devre için bilgi değildir. Kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak bu merceği hayata geçirir.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kitap bir yol değil basamaklar takımıdır
- Metalog biçimi anlattığı sorunu canlandırır
- Düzenin çok, dağınıklığın sayısız yolu vardır
- Bilgi fark yaratan farktır

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Bağlam mesajın ne olduğunu belirler
- Şismogenez ilişkisi giderek büyüyen döngüdür
- Bali toplumu doruk yerine denge arar
- Sanatta zarafet bilinç ile bilinçdışını bağlar

Bağlantı sorusu: “Kitap bir yol değil basamaklar takımıdır” ile “Bilgi fark yaratan farktır” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Bağlam mesajın ne olduğunu belirler” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Bağlam mesajın ne olduğunu belirler

Aynı hareket oyun, tehdit, şaka veya tören içinde başka mesaj taşır; iletişim yalnız işareti değil işaretin hangi çerçevede olduğunu da bildirir. Bu başlangıç bir hüküm değil, sonraki örnekleri sınayacak mercektir.

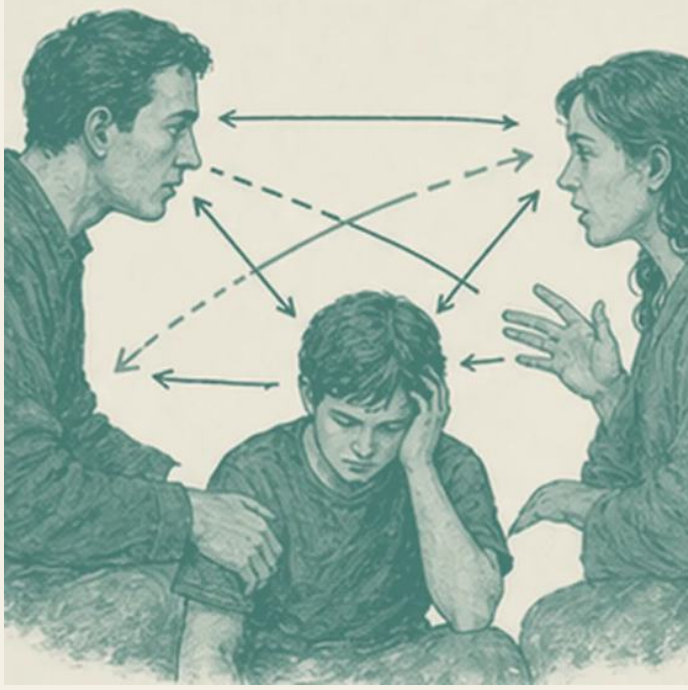
İki köpek dış göstererek boğuşur; oyun ısırığı hareketi saldırıya benzer ama beden ve ilişki 'bu oyundur' üst mesajını verir. İnsan yüzü eklendiğinde tartışmanın kimin hayatına dokunduğu anlaşılır.

Meta-iletişim alıcıya işareti hangi düzeyde yorumlayacağını söyler ve davranışın sonucunu değiştirir. Bir halkanın maliyeti başka bir gruba aktarılıyorsa açıklama ona da bakmalıdır.

Bağlam sınırsız yorum bahanesi değildir; beden yarası ve açık güç farkı 'şakaydı' sözüyle silinemez. Bu sınır fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açtığı sanılan sahte anahtardan korur.

Bir yanlış anlaşılma cümlelerin içeriğiyle ilişkinin verdiği üst mesajı ayrı yazın. Meta-iletişim, sözün sözlük anlamından daha güçlü ilişki mesajı taşıyabilir. Kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici olabilir.

Şismogenez ilişkiiyi giderek büyüten döngüdür

Şismogenez, tarafların karşılıklı tepkilerinin simetrik rekabet veya tamamlayıcı üstünlük-boyun eğme biçiminde giderek sertleşmesidir. İlk bakışta küçük görünen ayrım, sorumluluğun yerini değiştirir.

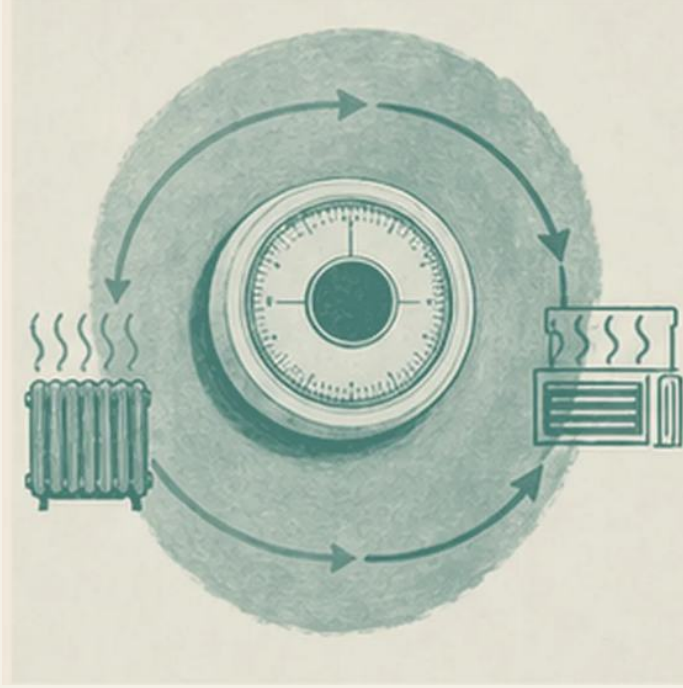
İki komşu daha gösterişli düşünle yarışırse simetrik; biri emrettikçe öteki daha çok susarsa tamamlayıcı tırmanış doğar. Sahnedeki sonuç tek niyetten değil, küçük koşulların birleşmesinden doğar.

Her tepki ötekinin sonraki davranışını besler, küçük fark geri bildirimle ilişki düzenine dönüşür. Bu bağlantı geçmişteki örneği bugüne birebir kopyalamadan karşılaştırma imkânı verir.

Simetrik eşitlik veya tamamlayıcı rol her zaman patolojik değildir; dengeleyici süreç ve çıkış yolu önemlidir. Bir düzeni tarif etmek onu ahlaken onaylamak anlamına gelmez.

Bir ilişkide tekrar eden hareketinizin karşı tarafta hangi tepkiyi büyüttüğünü döngü şeklinde çizin. Tırmanan ilişkiyi düzeltmek karşı tarafı yenmekten önce kendi geri bildirimimizi değiştirmeyi gerektirir. Hazır reçete yerine kararın gizli varsayımını açığa çıkarmak gerekir.

Bali toplumu doruk yerine denge arar

Bateson ve Mead Bali örneklerinde rekabetin sürekli tırmanmadığı, ritüel ve çocuk yetiştirme yoluyla dengeli bir toplumsal örüntünün korunduğunu öne sürer. Bölüm böylece kişiyi suçlamadan önce koşulları incelemeyi önerir.

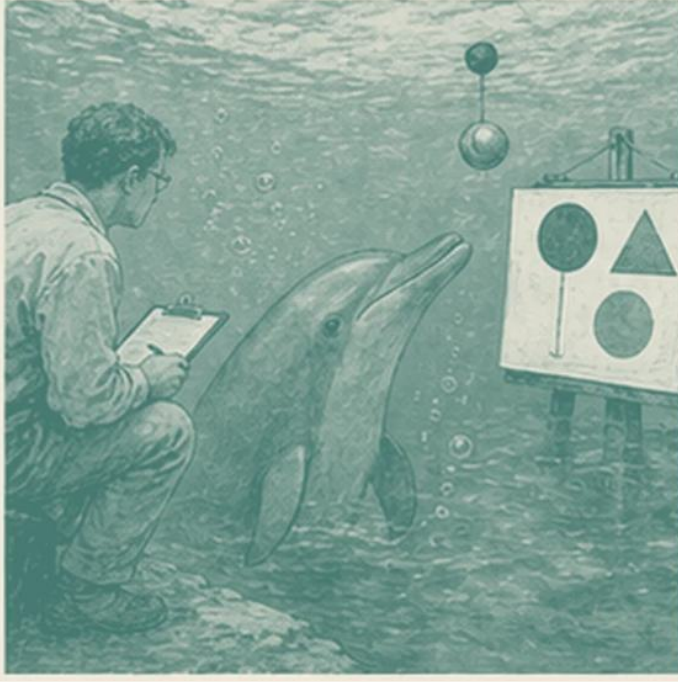
Tören yoğun heyecanı büyük zafer patlamasına götürmek yerine tekrar ve biçim içinde dağıtır; ilişki belirli eşikte sakinleşir. Büyük kelimelerin gerisindeki basit hareket burada açıkça görülür.

Kültürel öğrenme geri bildirimi sınırlar, simetrik yarışın büyümesini engeller ve durağan denge üretir. Mekanizmayı tersine çevirmek, fikrin karşı örnek karşısındaki dayanıklılığını gösterir.

Antropologun Bali'yi tek dengeli sistem gibi sunması iç çatışma ve tarihsel değişimi romantikleştirebilir. Karşı örnek iddiayı yok etmekten çok hangi koşulda geçerli olduğunu gösterir.

Başarıyı sürekli yükseliş değil sürdürülebilir denge olarak ölçebileceğiniz bir alan seçin. Denge, ilerlemesizlik değil sistemi kendi sınırları içinde sürdürebilme başarısı olabilir. Geçmişteki sonucu değil, o sonucu doğuran soruyu bugünün araçları içinde sınamak gerekir.

Sanatta zarafet bilinç ile bilinçdışını bağlar

Bateson sanatın yalnız temsil ettiği nesnede değil, parçalar arasındaki örüntü ve sanatçının bilinçli amacı ile daha geniş zihinsel süreç arasındaki bağda bilgi taşıdığını savunur. İddia her şeyi açıklamaz; fakat doğru soruyu kurmak için sağlam bir başlangıç verir.

Bir desen tek balığı göstermez; tekrar ve boşluk su, hareket ve topluluk duygusunu birlikte kurar. Bu an, kitabın genel savını tek bir hayatın ölçeğinde sınamamıza izin verir.

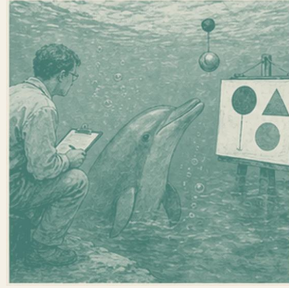
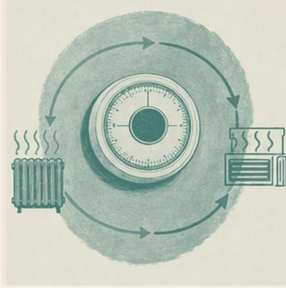
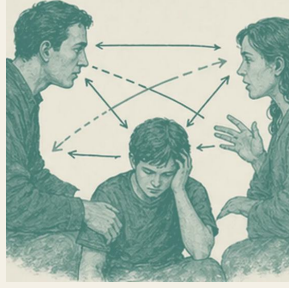
Biçim ilişkiler hakkında örtük bilgi iletir, izleyici bütünü yalnız sözel çözümleme olmadan algılar. Bu zincirde hangi halka koparsa sonucun değişeceği ayrıca sorulmalıdır.

İlkel sanat gibi eski ifadeler hiyerarşik ve sömürgeci bakış taşır; eserler kendi topluluk bağlamında okunmalıdır. Benzetme akılda kalıcıdır ama dünyanın tamamı değildir.

Bir sanat eserinde nesne adından önce tekrar, simetri ve kopuşun size ne hissettirdiğini yazın. Sanat bilinçli açıklamanın dışındaki ilişki bilgisini biçim yoluyla taşır. Kesin hüküm karşısında eksik kanıtı sormak acele genellemeyi durdurabilir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Bağlam mesajın ne olduğunu belirler
- Şismogenez ilişkisi giderek büyüyen döngüdür
- Bali toplumu doruk yerine denge arar
- Sanatta zarafet bilinç ile bilinçdışını bağlar

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez
- İkinci dereceden öğrenme karakter gibi görünür
- Çifte bağ çıkışı olmayan iletişim düğümüdür
- Alkolizmde benlik devrenin tamamı değildir

Bağlantı sorusu: “Bağlam mesajın ne olduğunu belirler” ile “Sanatta zarafet bilinç ile bilinçdışını bağlar” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez” bu yolu nasıl değiştirebilir?

ÜÇÜNCÜ KISIM · ÖĞRENME

10. DURAK

Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez

Bateson sıfır öğrenmeyi sabit tepki, birinci düzeyi seçenekler içinden düzeltme, ikinciye nasıl öğrendiğimizin bağlamını öğrenme olarak ayırır. Bu çerçeve kurulduğunda kitabın zor görünen sorusu gündelik hayata yaklaşır.

Çocuk doğru cevabı öğrenir; sonra öğretmenin yüzünden hangi tür cevabın ödüllendirildiğini, daha sonra da okulda nasıl öğrenci olması gerektiğini öğrenir. Olayı yaşayan kişi tüm yapıyı görmese de yapı onun seçeneklerini etkiler.

Tekil hata düzeltilir, tekrar eden bağlam alışkanlık üretir ve alışkanlık benlik ile dünya varsayımına dönüşür. Mekanizma görüldüğünde benzer görünen iki olayın neden farklı sonuç verdiği anlaşılır.

Düzeyler kesin beyin katları değildir; karmaşık davranışı düşünmek için analitik ayrımdır. Tek etkileyici olayın bütün toplumlar adına konuşmasına izin verilmemelidir.

Bir beceride öğrendiğiniz kuralın yanında o ortamda fark etmeden öğrendiğiniz 'nasıl davranılır' dersini bulun. Öğrenme düzeyleri yanlış cevabı düzeltmekle yanlış öğrenme ortamını düzeltmenin farkını gösterir. Kavramı önce kendi davranışımızda aramak onu kolay suçlama aracından kurtarır.

ÜÇÜNCÜ KISIM · DEUTERO-LEARNING

11. DURAK

İkinci dereceden öğrenme karakter gibi görünür

Kişi tekrar eden öğrenme ortamlarından yalnız cevap değil, dünyanın güvenilir, rekabetçi veya değişmez olduğu hakkında alışkanlık kazanır. Yazar tekil olayı daha geniş bir yapının belirtisi olarak okumamızı ister.

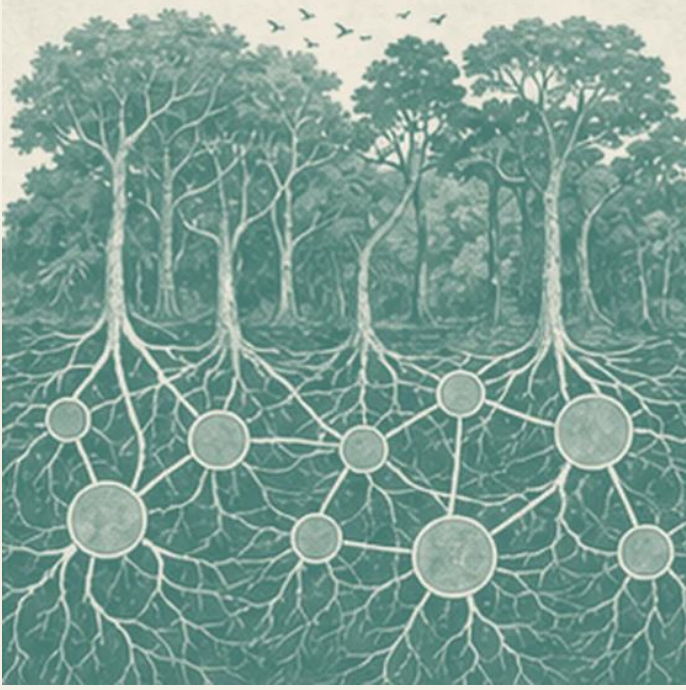
Her soruda alay edilen öğrenci yeni sınıfta cevap bilmeseyse bile susmanın güvenli olduğunu varsayar. Örneği hatırlamak, kuru kavramı ezberlemekten daha kalıcı bir yol sunar.

Bağlamlar üst üste gelir, beklenti otomatikleşir ve kişi bunu dış koşul değil kendi karakteri sanabilir. Neden ile sonuç arasındaki ara adımlar kitabın asıl açıklama gücünü taşır.

Her kişilik özelliğini öğrenilmiş bağlama indirmek mizaç, beden ve iradeyi küçültür. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç her zaman aynı yönde ilerlemez.

Kendiniz hakkında 'ben böyleyim' dediğiniz bir özelliğin hangi tekrar eden ortamda güçlendiğini düşünün. Bağlam alışkanlığı görünmezleştğinde kişi değişebilir koşulu değişmez kişilik sanabilir. Ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini de görmek gerekir.

Çifte bağ çıkışı olmayan iletişim düğümüdür

Çifte bağda önemli ilişkide kişi çelişen mesajlar alır, hangi düzeyin geçerli olduğunu soramaz ve ilişkiden çıkamaz; her cevap yanlış hale gelir. Bu cümle sonuçtan önce hangi şartların oluştuğunu araştırmaya çağırır.

Anne 'gel sarıl' derken bedeni geri çekilir; çocuk uzak kalsa sevgisiz, yaklaşırsa reddedilmiş olur, çelişkiyi söylemesi de saygısızlık sayılır. Sahne, kavramı tanımdan çıkarıp insan yüzü ve gerçek bedelle buluşturur.

İçerik ve ilişki mesajı çatışır, meta-iletişim yasaklanır, tekrar öğrenilmiş yorum güvensizliği doğurur. Bu bağlantı niyet ile sonuç arasındaki mesafeyi görünür tutar.

Şizofreniyi aile iletişiminin tek sonucu saymak güncel bilimle uyumlu değildir ve aileleri haksızca suçlamıştır. Açıklama olasılık gösterir; değişmez kader ilan etmez.

Bir ilişkide çelişkiyi güvenle adlandırma ve geçici olarak çıkma hakkının bulunup bulunmadığını sorun. Çifte bağın ana tehlikesi çelişki kadar çelişkiyi konuşma ve ilişkiden çıkma yasağıdır. Görev tek doğruyu ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Alkolizmde benlik devrenin tamamı değildir

Bateson bağımlı kişinin 'irademle içkiyi yenerim' mücadelesinin benliği içki karşısında ayrı ve kontrolcü kurarak aynı simetrik savaşı büyütebildiğini tartışır. Kavram, hazır cevap vermekten çok dikkatin yönünü değiştirir.

Kişi her bırakışta gücünü kanıtlamak ister, bir hata bütün benlik iddiasını çökertir; yardım grubunda kontrol sınırını kabul etmek döngüyü değiştirir. Bir ayrıntı değiştiğinde sonucun da değişmesi, kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

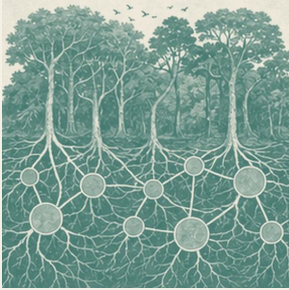
Benlik çevreden kopuk komutan değil ilişki devresinin parçası olarak yeniden tanımlanır, geri bildirim ve topluluk yeni düzen kurar. Burada önemli olan adımları sırayla izlemek ve hiçbirini doğal kabul etmemektir.

Bağımlılık tıbbi ve toplumsal destek gerektirir; sibernetik benzetme tedavi reçetesi veya suçlama değildir. Kitabın dönemi ve seçtiği örnekler hesaba katılmadan kavram kolayca dogmaya dönüşür.

Bir alışkanlıkta yalnız irade savaşını değil tetikleyici, çevre, yardım ve geri dönüş döngüsünü haritalayın. Bağımlılık devresinde yardım iradeyi küçültmez, iradenin tek başına taşıyamadığı çevreyi düzenler. Dijital araç değişse bile güven, korku, itibar ve güç ilişkileri yeni biçimde sürebilir.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez
- İkinci dereceden öğrenme karakter gibi görünür
- Çifte bağ çıkışı olmayan iletişim düğümüdür
- Alkolizmde benlik devrenin tamamı değildir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Evrim doğrusal merdiven değil geri bildirim tarihidir
- Zihnin birimi organizma-artı-çevredir
- Bilinçli amaç kısa yolu seçerken bütünü yaralayabilir
- Bilgelik bildiğimizin sınırını devreye katmaktır

Bağlantı sorusu: “Öğrenme düzeyleri aynı şeyi öğrenmez” ile “Alkolizmde benlik devrenin tamamı değildir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Evrime doğrusal merdiven değil geri bildirim tarihidir” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Evrım doğrusal merdiven değil geri bildirim tarihıdır

Organizma ile çevre birbirini seçen ve değiştiren döngü içinde evrilir; uyum tek canlının bağımsız başarısı değildir. Bundan sonraki tartışma bu temel bağlantının ne kadar taşınabileceğini sınar.

Kunduzun dişi ağacı kesmeye uyar, yaptığı baraj su çevresini değiştirir, yeni çevre sonraki seçim koşulunu kurar. Örneğin gücü süslü olmasında değil, neden ile sonucu yan yana getirmesindedir.

Genetik değişim, davranış ve çevresel sonuç birbirine geri döner; hayatta kalma biriminden çok ilişki ağı önem kazanır. İlişki tek yönlü değildir; sonuç da kendisini doğuran koşulları değiştirebilir.

Bateson'ın geniş sistem dili belirli genetik mekanizma ve ölçümünü bulanıklaştırmamalıdır. Kanıt, yorum ve değer yargısını ayrı tutmak burada özellikle önemlidir.

Bir canlı özelliğini yalnız işe yarıyor diye değil hangi çevreyi değiştirip yeni baskı kurduğıyla anlatın. Evrimsel başarı tek organizmanın değil organizma ile çevre arasındaki uzun geri bildirimin sonucudur. Başka türlü olsaydı ne değişirdi sorusu fikri gerçek bir olayda sınar.

Zihnın birimi organizma-artı-çevredir

Bilgi farklar boyunca dolaşıyor ve geri bildirim davranışı düzeltiyorsa zihinsel sürecin sınırı deriyle bitmeyebilir; baston, yol ve insan aynı devreye katılabilir. Bu ayrım kitabın geri kalanında izlenecek yolu açar.

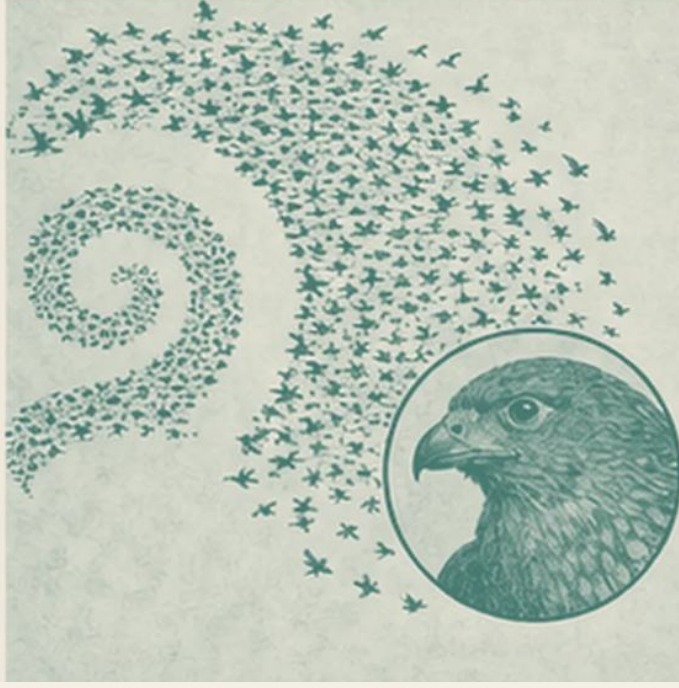
Görme engelli kişi baston ucundaki farkı el, sinir sistemi ve zemin döngüsüyle algılar; bilginin tek yerini ayırmak zordur. Aynı olayı başka kişinin gözünden görmek görünmeyen maliyeti açığa çıkarabilir.

Dönüşen fark devrede dolaşır, karşılaştırma hata düzeltir ve bütün sistem amaca uygun davranır. Kavram ancak bu ara hareketler açıkça görüldüğünde gerçek bir düşünme aracına dönüşür.

Dağıtılmış zihin sözü her nesnenin bilinçli olduğu anlamına gelmez; bilinç ile zihinsel devre ayrılmalıdır. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız yardımcı etkendir.

Bir işi yaparken düşüncenizin telefona, not defterine, insana ve mekâna nasıl dağıldığını çizin. Dağıtılmış zihin düşünmenin araç ve ilişkilere bağımlılığını gösterir, bilinç iddiasını genişletmez. Bir haftalık küçük gözlem, büyük iddianın gündelik karşılığını gösterebilir.

Bilinçli amaç kısa yolu seçerken bütünü yaralayabilir

İnsan bilinci sistemin küçük bir bölümünü görüp tek hedefi en kısa yoldan büyüttüğünde, ekolojik geri bildirim ve yan etkileri kesebilir. Böylece soyut kavram, gözlenebilir bir ilişkiye dönüşür.

Tarım yalnız verimi artırmak için zehir kullanır, zararlı azalırken toprak, su ve yararlı böcek ağı çöker; çözüm yeni sorun üretir. Bu küçük olay büyük haritanın neresine bakmamız gerektiğini gösteren bir işarettir.

Dar amaç sonucu seçer, görünmeyen ilişki maliyetini dışarı atar ve geri bildirim gecikince hata büyür. Açıklamanın sınanacağı yer, varsayılan halkanın gerçekten çalışıp çalışmadığıdır.

Her amaçlı plan zararlı değildir; izleme, çeşitlilik ve düzeltilebilirlik bilinçli eylemi sistemle uyumlu kılabilir. Yazarın dışarıda bıraktığı deneyimler kavramın sınırını görmek için dinlenmelidir.

Bir hedefte başarı göstergenizin dışında etkilenen üç ilişkiyi ve gecikmiş sonucu yazın. Dar amaç, dışarı attığı maliyet gecikmeli döndüğünde kendi başarısını da yok edebilir. Bugüne taşımak geçmiş kopyalamak değil, aynı mekanizmayı yeni koşullarda aramaktır.

Bilgelik bildiğimizin sınırını devreye katmaktır

Bateson için ekolojik bilgelik insanı doğanın dışındaki denetleyici değil, yalnız kısmen görebildiği daha büyük zihin örüntüsünün katılımcısı olarak kavramaktır. Yazarın temel hamlesi tam olarak bu görünmeyen bağı açığa çıkarmaktır.

Nehri düzeltmek isteyen mühendis balıkçı, taşkın ovası, kuş, çocuk ve gelecek yağış verisini aynı kararın geri bildirimi yapar. Sahneyi yavaşlatınca tek karar sandığımız şeyin öncesindeki etkiler belirginleşir.

Çeşitli bakış ve yavaş ölçüm kör noktayı azaltır, karar hata sinyalini duyacak esneklik taşır. Bu süreç görünür olunca kişisel tercih ile yapısal baskı birbirinden ayrılabilir.

Bütünlük dili somut sorumluluğu dağıtmamalı; karar veren kurum ve çıkar sahibi açıkça görünmelidir. Eleştirinin hedefi çoğu zaman soru değil, cevabın gereğinden fazla büyütülmesidir.

Önemli bir kararda sizi durdurup yön değiştirecek erken hata işaretini önceden belirleyin. Ekolojik bilgelik kesin bütün bilgiyi değil yanıldığını duyabilecek devreyi tasarlar. Karar öncesinde seçeneği olmayan kişiyi hesaba katmak tartışmayı dürüstleştirir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Steps to an Ecology of Mind, her şey birbirine bağlıdır şeklinde kanıtsız bir slogan, şizofreniyi aile hatasına bağlayan güncel tanı kitabı veya bireysel sorumluluğu yok eden sistemcilik değildir.

Zararlı karar veren yöneticiyi 'o da sistemin parçası' diyerek sorumluluktan çıkarmak, devre düşüncesini güç ilişkisini silmek için kullanmaktır.

Okur Bateson'ın örüntü merceğini somut mekanizma ve güncel bilimle sinamalı; özellikle çifte bağ tarihindeki aile suçlama zararını açıkça hatırlamalıdır.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA

19. DURAK

Kitap hakkında süren tartışma

Eser sibernetik, sistem düşüncesi, aile terapisi, iletişim, antropoloji ve ekolojik felsefede kalıcı etki bıraktı; 'fark yaratan fark' ve 'zihin ekolojisi' ifadeleri alanlar arasında dolaştı.

Eleştiriler dilin bazen aşırı soyut olduğunu, geniş benzetmelerin deneysel kanıtı aştığını, double bind yaklaşımının şizofreni ailelerini suçladığını ve kültürel örneklerin döneminin antropolojik sınırlarını taşıdığını söyler.

Bir okur termostattan aileye, ormandan zihne aynı geri bildirim örüntüsünü görür; diğeri bu benzerliğin farklı mekanizmaları tek güzel metafora eritmesinden kaygılanır.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Fark hangi devrede dolaşıyor? Sonuç dönüp hangi davranışı büyütüyor veya azaltıyor? Çerçeveyi kim belirliyor ve sistem hatasını nerede duyabiliyor?

Bir gündelik sorunu oklarla haritalayıp eylem, sonuç, gecikme, geri bildirim ve görünmeyen üçüncü etkiyi ayrı işaretleyin.

Okur zihni yalnız kafasının içinde aramayı bırakıp düşünmenin ilişki ve çevrede dolaşan izlerini gördüğünde Bateson'ın basamakları tek bir ekolojik manzaraya açılır.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

Steps to an Ecology of Mind, zihin ve yaşamı nesnelerin içinde değil fark, bağlam, öğrenme ve geri bildirimin organizma-kültür-çevre devresinde oluşturduğu örüntü olarak düşünür.

Akılda tutulacak son görüntü, turkuaz bir nehir gibi insan, hayvan, orman, konuşma ve termostat arasında dolaşan bilgi çizgileri; ortada kafatası yerine açık bir ekolojik devre. Bateson bizi bir sorunu çözmeden önce çözümümüzün bağlı olduğu daha büyük sistemde hangi yeni sorunu üreteceğini dinlemeye çağırır.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] University of Chicago Press - Steps to an Ecology of Mind

[2] LIBRIS - Steps to an Ecology of Mind Contents

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Bateson bizi bir sorunu çözmeden önce çözümümüzün bağlı olduğu daha büyük sistemde hangi yeni sorunu üreteceğini dinlemeye çağırır.